

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Muistio

Liite 1

4.4.2024

VN/9150/2024

VN/9150/2024-TEM-1

VALTIONTAKUURAHASTON VUODEN 2023 TILINPÄÄTÖKSEN VAHVISTAMINEN

1. Yleistä

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä on valtion talousarvion ulkopuolinen valtiontakuurahasto. Valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998) 2 §:n mukaan rahaston tarkoituksena on turvata valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetussa laissa (443/1998) tarkoitetun yhtiön (Finnvera Oyj) antamien valtiontakuurahastosta annetun lain 4 §:ssä (muut. 991/2005) mainittujen sitoumusten täyttäminen. Lain 4 §:n mukaan valtio vastaa erityisrahoitusyhtiön antamista valtion vientitakuista annetussa laissa (422/2001), valtion alustakauksista annetussa laissa (573/1972), ympäristönsuojelua edistäviin investointeihin myönnettävistä valtiontakauksista ja vientitakuista annetussa laissa 609/1973) ja valtion takuista perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetussa laissa (651/1985) tarkoitetuista takuista ja takauksista. Rahaston varoista katetaan rahastolain mukaisesta toiminnasta Finnveralle syntynyt tappiollinen tulos, mikäli Finnveran taseessa olevassa vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahastossa ei ole varoja tämän tappion kattamiseen. Rahaston varat muodostuvat edellä mainituista Valtiontakuu keskuksen ja sitä edeltäneiden laitosten antamista vientitakuisiin sekä muihin vastuusitoumuksiin liittyvistä takuumaksuista ja takaisinperintäsaatavista sekä tarvittaessa valtion talousarviossa rahastolle siirrettävästä määrärahasta.

Valtiontakuurahasto toimii Finnveran uuden vastuukannan osalta eräänlaisena puskurina siltä varalta, että Finnveran myöntämien vientitakuiden ja muiden rahastolaissa tarkoitettujen erityistakuiden erillistulos yhtiössä muodostuu vuositasona tappiolliseksi. Rahastolain 5 §:n mukaan tappio katetaan ensisijaisesti Finnveran vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan rahastosta ja toissijaisesti, jos tämä rahasto ei

riitä tappion kattamiseen, valtiontakuurahaston varoista. Tällaisessa tilanteessa Finnveralle voidaan rahaston johtokunnan päätöksellä siirtää rahastomaksulla varoja. Vastaavasti mikäli toiminnasta syntyy ylijäämää, voidaan ylijäämä siirtää rahastoon siltä osin, kun Finnvera on saanut rahastosta rahastomaksuja, joita ei ole aiemmin rahastopalautuksena maksettu takaisin. Rahastopalautuksesta päättää Finnveran yhtiökokous rahaston johtokunnan esityksestä. Valtiontakuurahastosta annetun lain 8 §:n mukaan valtioneuvosto vahvistaa rahaston tilinpäätöksen. Valtiontakuurahaston johtokunta on hyväksynyt valtiontakuurahaston vuoden 2023 tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen 9.2.2024.

Tilintarkastajat ovat 28.2.2024 lausuntonaan esittäneet, että Valtiontakuurahaston tilinpäätös antaa valtion talousarviosta annetussa laissa ja asetuksessa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot rahaston toiminnan tuloksesta, tuloksellisuudesta ja taloudellisesta asemasta. Rahastoa on hoidettu sitä koskevien säännösten mukaisesti. Lausunto koskee tilikautta 1.1. - 31.12.2023.

1.1. Finnveran vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan vuoden 2023 tulos ja rahaston varat

Finnveran vuoden 2023 vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tulos oli 377 miljoonaa euroa voitollinen. Finnveran tulos on julkistettu 15.2.2024.

Rahastossa oli vuoden 2023 lopussa kassavaroja 1 109 236 769,14 euroa (31.12.2022: 1 100 222 456,70 euroa). Lisäys on aiheutunut vakautussopimusten perusteella saaduista suorituksista. Valtiontakuurahastosta ei ole maksettu Finnveralle 4.2.2021 tehdyn rahastomaksupäätöksen mukaista rahastomaksua 349 milj. euroa, vaan se on rahaston taseessa velkana Finnveralle. Velka maksetaan, kun rahastomaksupäätöksen perustana olevat vientitakuutoiminnasta tehdyt tappiovaraukset realisoituvat korvauksiksi.

Valtiontakuurahastolain ja sen perusteella annetun asetuksen mukaan rahaston johtokunnan tulee seurata, että valtiontakuurahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin määrä pysyy riittävänä edellä mainittujen rahastomaksujen ja -lainojen maksamiseen. Johtokunta tekee ministeriölle esityksen, että se ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jos rahaston yhdystilin varojen määrä ei riitä rahaston menojen kattamiseen. Rahaston yhdystilin varojen riittävyys ei aiheuttanut toimenpiteitä vuoden 2023 aikana.

Rahastosta ei ole myönnetty rahastolain 6§:n mukaista rahastolainaa Finnveralle.

Valtiontakuurahaston talousarvio vuodelle 2024 sekä ennakoiva rahoituslaskelma vuosille 2024-2027 on vahvistettu rahoitusasianvaliokunnassa 21.12.2023.

2. Vientitakuu- ja erityistakauskannan riskiasema

Vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2023 lopussa noin 23,2 mrd. euroa. Vastuukanta laski edellisen vuoden lopusta 0,7 mrd. euroa. Suurimpia yksittäisiä vastuumaita ovat Yhdysvallat, Suomi, Brasilia ja Intia. Vastuukannasta 76 % sijoittuu vähäriskisiin ns. korkean tulotason maihin ja 24 % poliittisen riskin maihin (OECD maaluokat 1–7). Luvuista on vähennetty suojausten vaikutukset.

Vientitakuukannasta yritysvastuiden osuus oli vuoden 2023 lopussa 22,5 (vuonna 2022 22,9) mrd. euroa, pankkivastuiden osuus 0,6 (vuonna 2022 0,8) mrd. euroa ja suvereenivastuiden osuus 0,1 (vuonna 2022 0,2) mrd. euroa. Nostettua vastuuta oli 13,9 (vuonna 2022 14,1) mrd. euroa ja nostamatonta (ml. tarjoukset) 9,3 (vuonna 2022 9,8) mrd. euroa, joka suurimmalta osin tulee nostetuksi useiden vuosien aikajaksolla tulevaisuudessa.

Vastuista 32 % oli parhaimmissa ns. investointitason riskiluokissa AAA – BBB- ja loput muissa riskiluokissa BB+ – D. Vuoden 2022 loppuun verrattuna vientitakuiden riskiluokkajakauma on parantunut hieman, mutta silti edelleen selvästi heikompana kuin ennen koronakriisiä. Erityisesti risteilytoimialan riskiluokat heikentyivät merkittävästi koronavaikutusten vuoksi.

Toimialoista telakoiden ja varustamoiden osuus oli vuoden 2023 lopussa 50 %, metsävastuiden osuus 15 % ja televastuiden osuus 17 %. Vientitakuuvastuiden voimakas nousu vuodesta 2014 lähtien on johtunut pääosin telakoiden saamista suurista risteilijätilauksista, joiden rahoitukseen Finnvera on osallistunut. Suurin osa näistä tilauksista jonoutuu ajallisesti usealle vuodelle telakan rakennuskapasiteetin mukaan, ennen kuin alukset rakennetaan. Tästä syystä erityisesti aluskanta on kasvanut voimakkaasti.

Suuret yksittäiset vastuut tai vastuiden toimiala- ja maakeskittymät luovat myös riskikeskittymiä. Merkittävimmän yksittäisen keskittymän muodostaa telakka- ja varustamosektori, joka säilyy suurimpana myös tulevaisuudessa. Suuria riskejä tai riskikeskittymiä pyritään suojaamaan aina mahdollisuuksien mukaan.

Riskien suojausta hoidetaan aiempaan tapaan muiden vientitakuulaitosten ja yksityisten yhtiöiden kanssa tehdyillä jälleenvakuutus sopimuksilla, joilla vakuutusyhtiöt ottavat osan luottoriskistä kantaakseen. Sopimusten laskettu mahdollinen maksimikorvaus oli vuoden 2023 lopussa n. 1,3 mrd. euroa, joka kattaa noin 6 % vastuukannasta.

Suuret riskikeskittymät, epävarmuus maailman taloudellisesta ja poliittisesta kehityksestä sekä yksittäiset suurten yhtiöiden tapahtumat vaikuttavat vientitakuuportfolion riskitasoon. Mahdolliset tappio-odotukset lyhyellä aikavälillä ovat keskittyneet muutamiin yksittäisiin yhtiöihin risteily- ja telakkatoimialalta. Epävarmuus riskin

kehittämisestä tai tappioista ovat edelleen suurta. Erityisen merkittäviä tappioita ei ole vielä realisoitunut, mutta puskurivaroihin vaikuttavat vastuiden tappiovaraukset ovat vielä suuria. Finnveran arvion perusteella Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan ei tämän hetkisen tiedon mukaan aiheudu enää tarvetta Finnveralle valtioneuvoston rahastosta annettavalle lisäpääomitukselle.

Finnveran vientitakuuvaltuuden enimmäismäärä on 38 mrd. euroa ja erityisriskinoton takuuvaltuus on 8 mrd. euroa.

Rahastoitujen varojen riittävyyttä suhteessa Finnveran vastuukannan riskisyyteen luottoriskillä mitattuna seurataan nostettuun vastuukantaan perustuen (nostetun kannan ennusteessa mukana nostamattomat ja tarjousvastuut sen mukaan, miten ne tulevaisuudessa tulevat nostoon).

Valtioneuvoston rahasto arvioi Finnvera Oyj:n laskelmiin perustuen, että 31.12.2023 tilanteen mukaisen nostetun vastuukannan (13,9 mrd. euroa) riskitaso ylittää rahastoitujen varojen määrän selkeästi. Riittävyyttä puskurivaroihin (kohdassa 1.1.2 mainitulla rahastomaksulla vähennettynä) mittaava ES-riskiluku oli vuoden lopussa 2,4 mrd. euroa ja ennustevuosille tämän tason ennakoidaan lähtevän laskuun ilman uusia merkittäviä kriisejä.

Tilanteessa 31.12.2023 valtioneuvoston rahastolla on varoja 1 109 milj. euroa, joista 349 milj. euroa on sidottu 4.2.2021 tehdyn rahastomaksupäätöksen myötä syntyneen velan maksamiseen Finnveralle. Finnveran taseen vienti- ja erityistakaustoiminnan rahastossa oli vuoden 2023 lopussa varoja 134,7 milj. euroa ja Finnveran vuoden 2023 vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan voitto 376,6 milj. euroa siirretään sinne kevään yhtiökokouksessa.

3. Valtioneuvoston rahaston tulos ja talousarvion toteuma

Valtioneuvoston rahaston vuoden 2023 tulos oli 4 078 482,46 euroa ylijäämäinen, kun edellisenä vuonna tulos oli 5 549 892,51 euroa ylijäämäinen.

Tilikauden tulos oli 4,08 milj. euroa ylijäämäinen, kun talousarviossa tuloksen ennustettiin muodostuvan 20,1 milj. euroa alijäämäiseksi. Tämä ero talousarvioennusteen ja toteuman välillä johtui ennen kaikkea siitä, että talousarvion laadintavaiheessa Finnveran vastuulla olevan vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tuloksen ennakoitiin vuonna 2023 muodostuvan merkittävästi tappiolliseksi johtuen Finnveran Venäjä-vastuista, ja sen myötä ennustettiin, että valtioneuvoston rahastosta olisi jouduttu kattamaan tätä tappiota 22 milj. euron rahastomaksulla. Tuo tappioennuste ei kuitenkaan toteutunut. Finnveran vientitakuu- ja erityistakaustoiminnan tulos oli 377 milj. euroa voitollinen ja sen myötä rahastomaksutarvetta ei ollut.

Takaisinperinnän tulos muodostui myös noin 2 milj. euroa talousarviota positiivisemmaksi. Talousarviossa Irakin ja Pakistanin vakautussopimusten takaisinperintäkertymä arvioitiin talousarvion laadintavaiheessa varovaisesti ja lopulta ko. maat maksoivat suoritukset vakautussopimusten mukaisesti. Sen lisäksi Zimbabwen saamisista kertyi talousarviosta poiketen takaisinperintää n. 0,1 milj. euroa. USD:n ja euron välinen valuuttakurssi oli vuonna 2023 varsin vakaa, joten sillä ei ollut merkittävää vaikutusta ennakoituun takaisinperintäkertymään, vaikka vakautussopimussaamisista noin 85% onkin USD-määräisiä.

Takaisinperintäsaamisten kokonaismäärästä (nimellisarvo 179,3 milj. euroa ja kirjanpitoarvo 14,7 milj. euroa) merkittävä osa (nimellisarvosta 73 % ja kirjanpitoarvosta 99,7 %) on Pariisin klubissa solmittuun vakautussopimukseen perustuvia. Valtiontakuurahastolla on vakautussopimukset seuraavien velallismaiden kanssa: Argentiina (velan kirjanpitoarvo nimellisarvosta tilinpäätöksessä 60 %), Irak (10 %), Kuuba (10 %), Pakistan (30 %) ja Serbia (80 %). Kaikkien velallismaiden saamisten arvostusprosentit säilyivät vuoden 2023 tilinpäätöksessä samana kuin vuotta aiemmin. Vakautussopimusten arvostus tehdään maakohtaisesti OECD-arvostusmalliin ja Finnveran takaisinperintäarvion perustuen. Korean kansantasavallan (Pohjois-Korea), Zimbabwen ja Libyan järjestämättömät saamiset on arvostettu nolnaan.

Finnvera on hoitanut valtiontakuurahaston vastuulla olevaa vanhaa kantaa Finnveran ja työ- ja elinkeinoministeriön välillä 19.1.2023 solmitun hallinnointisopimuksen perusteella. Hallinnointisopimuksessa on sovittu, että Finnvera hoitaa valtiontakuurahaston takaisinperintäsaamisten perintää, hallinnointia ja taloushallintopalveluita vuosina 2023–2027. Finnveralle maksetaan hallinnointisopimuksella sovittujen tehtävien hoitamisesta kiinteä 90 000 euron (+alv) vuosipalkkio, ellei kannan hoidosta aiheutuva työmäärä ja kustannukset olennaisesti poikkea sopimushetkellä ennakoidusta. Vuoden 2023 hallinnointipalkkiomääräksi on vahvistettu 90 000 euroa (+alv). Tarkemmat tilinpäätöstiedot rahastosta löytyy liitteenä olevasta tilinpäätöksestä.

1. Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto vahvistaisi valtiontakuurahaston tilinpäätöksen ajalta 1.1.2023–31.12.2023. Rahaston toimintavuoden suoriteperusteinen tulos on 4,078 milj. euroa ylijäämäinen.